

Галина Білик

УДК 82.02(477.53)

СУЧАСНИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПРОЦЕС ПОЛТАВЩИНИ

Стаття висвітлює суб'єкти літературного процесу Полтавщини останніх десятиліть, визначає письменницькі покоління й основні тенденції художнього розвитку.

Ключові слова: літературна Полтавщина, сучасний літературний процес, літературне краєзнавство.

Сьогодні, як і на попередніх етапах історичного розвитку, Полтавщина на літературній мапі України вирізняється потужністю, зрілістю, багатогранністю художнього слова. Літературне життя тут культивує близько півсотні творчих об'єднань, поміж яких Полтавська обласна організація Національної спілки письменників України з літературною студією “Полтавські джерела”, Полтавська спілка літераторів, районні письменницькі осередки.

Полтавська обласна організація Національної спілки письменників України була започаткована 1936 року, але через репресії та війну відновила свою діяльність тільки в період реабілітації жертв сталінізму 1956 року (тоді – Полтавська обласна організація СПУ). Її очільниками в різні роки були Пилип Бабанський (1956–1957), Олесь Юренко (1958–1966), Олександр Чуча (1966–1989), Тарас Нікітін (1989–1991), Володимир Мирний (1991–2000), Микола Костенко (2000–2005); від квітня 2005 року цю відповідальну місію вперше здійснює жінка – Олена Гаран. На

сьогодні в об'єднанні близько 40 літераторів, талант яких визнано на всеукраїнському рівні й за межами держави. Це Наталія Баклай (1958, член НСПУ з 1995), поетка, прозаїк; Леонід Вернигора (1939, член НСПУ з 1979), прозаїк, публіцист, поет-пісняр; Лідія Віценя (1954, член НСПУ з 2001), поетка, публіцист; Олександр Галіцин (1955, член НСПУ з 2000), поет; Олена Гаран (1977, член НСПУ з 2002), поетка; Олег Головка (1940, член НСПУ з 1974), поет; Юрій Дмитренко (1951, член НСПУ з 1994), прозаїк, поет, публіцист; Володимир Ейсмонт (1972, член НСПУ з 2003), прозаїк; Віра Казидуб (Кулик) (1957, член НСПУ з 1998), поетка; Володимир Карпенко (1935, член НСПУ з 1995), прозаїк; Олексій Кацай (1954, член НСПУ з 1999), поет, прозаїк; Микола Костенко (1939, член НСПУ з 1997), поет, прозаїк, публіцист; Наталя Лапіна (1953, член НСПУ з 2010), поетка, прозаїк, публіцист; Юлія Манойленко (1979, член НСПУ з 2009), поетка; Іван Маценко (1921, член НСПУ з 1982), прозаїк, публіцист; Володимир Мирний (1935, член НСПУ з 1973), поет, прозаїк; Олександр Міщенко (1971, член НСПУ з 2004), поет, прозаїк; Ігор Моїсеєнко (1962, член НСПУ з 2011), прозаїк, публіцист; Костянтин Наріжний (1927, член НСПУ з 2001), прозаїк; Іван Нечитайло (1935, член НСПУ з 1998), поет, прозаїк; Людмила Овдієнко (1948,

член НСПУ з 1979), поетка; Сергій Осока (Нечитайло) (1980, член НСПУ з 2002), поет; Анатолій Пахомов (1942, член НСПУ з 2011), поет, публіцист, сатирик; Раїса Плотникова (Жарова) (1955, член НСПУ з 1999), поетка, прозаїк; Володимир Плювако (1955, член НСПУ з 1996), поет (гуморист, пародист, лірик); Любов Пономаренко (1955, член НСПУ з 1987), прозаїк; Дарина Риженко (1985, член НСПУ з 2005), поетка, прозаїк; Анатолій Сазанський (1952, член НСПУ з 1995), поет, публіцист; Віктор Семеняка (1948, член НСПУ з 1985), прозаїк-гуморист; Інна Снарська (Дідик) (1965, член СП Білорусі з 1994, НСПУ з 2007), поетка; Микола Степаненко (1958, член НСПУ з 2011), публіцист; Павло Стороженко (1946, член НСПУ з 1995), прозаїк, поет-пародист; Володимир Тарасенко (1948, член НСПУ з 1997), поет; Наталка Фурса (1964, член НСПУ з 1997 та АУП з 2001), поетка; Ольга Хало (1953, член НСПУ з 2001), поетка, прозаїк; Наталія Харасайло (1956, член НСПУ з 2004), поетка; Володимир Шкурूपій (1954, член НСПУ з 1988), прозаїк.

Відійшли у вічність, але ніколи не згаснуть на полтавському літературному пантеоні такі відомі постаті, як Федір Гарін (1914–1998, член НСПУ з 1954), поет; Леонід Бразов (1916–1997, член НСПУ з 1965), прозаїк; Володимир Малик (1921–1998, член НСПУ з 1962), прозаїк; Феодосій Роговий (1925–1992, член НСПУ з 1983), прозаїк; Петро Ротач (1925–2007, член НСПУ з 1992), поет, прозаїк, публіцист, літературознавець; Михайло Казидуб (1942–1998, член НСПУ з 1971), поет; Тарас Нікітін (1947–1993, член НСПУ з 1988), поет, видавець та ін. Саме вони в період зміни літературних поколінь і вироблення нової естетики одними з перших формували модерне підґрунтя полтавської літератури на межі 80–90-х років минулого століття, перебудовували роботу спілки, “Полтавських джерел”, Полтавського клубу письменників, засновували літературні премії, альманахи, видавництва, утверджували національно-демократичну тематику, розвивали художню форму, намагаючись оживити рідне слово й воскресити після “соцреалістичного моря” колишню письменницьку славу духовної столиці України. “Важко назвати куточок землі, подібний до Полтавщини, на літературному небосхилі якого сяяло б стільки зірок різної величини” [9, с. 3], – наголошував, зокрема, Т. Нікітін. Йому мріялося про

“геніальне сьогодні”, “сповнене високих устремлінь завтра”, адже Полтавська обласна організація НСПУ – одна з найпотужніших в Україні й у різні часи об’єднувала 30 і більше авторів.

Проте, безумовно, чверть століття тому літературні сили краю – в умовах національно-патріотичного піднесення, свободи слова, переоцінки художньо-естетичних цінностей – були кількісно в десятки разів потужніші, ніж презентовані ПОО НСПУ. Тому наприкінці 1991 року з метою “об’єднання зусиль громадян, установ та організацій для розвитку літературної творчості, літературного навчання та пропаганди літературного слова” [11, с. 59] було створено “добровільну творчу організацію” Полтавську спілку літераторів. “ПСА об’єднує та координує діяльність тих, хто пробує свої сили в літературній творчості, допомагає розвинутися літературним обдаруванням, пропагує кращі доробки” [11, с. 59], – зазначалося в Статуті спілки. Її фундатором стало Полтавське ІВА “Астрея”, безпосередніми ініціаторами й розробниками установчих документів – письменники Ю. Дмитренко, А. Дяченко, Ю. Погода, В. Посуха, Ю. Рибніков, головою (нині – Почесний голова) – прозаїк, журналіст, редактор Ю. Дмитренко.

У середині 1990-х років ПСА об’єднувала близько 100 авторів з Полтавської та ще чотирьох областей України й трьох країн зарубіжжя, видавала щоквартальний літературно-краєзнавчий журнал “Добромисл” (1992), щомісячну газету “Літературна Полтавщина” (1992), журнал-газету “Лтавський детектив” (1994), а для дітей – щоквартальний журнал “Журавлик” (1992), літературну газету “Полтавочка” (1991), активно друкувала книги місцевих авторів у своєму (заснованому у квітні 1993 року) обласному державно-громадському видавництві “Полтавський літератор”, щорічно визначала лауреатів премій кожного з видань*. Діяльність ПСА значно активізувала літературно-мистецьке життя Полтавщини, сприяла відновленню роботи колишніх та створенню нових місцевих літературних осередків, зокрема у школах, вишах, наблизила письменників до народу через спілкування з молоддю, організацію культурно-масових заходів, пошук нових тем і жанрів тощо (див. [2, 3]). “Молода творча організація, – зауважував А. Дяченко 1996 року, – докладає всіх зусиль,

*На сьогодні більшість із цих проєктів – уже літературна історія, а деякі знайшли нове продовження, як-от дитячі видання, наступником яких є журнал “Діє-Слово”.

щоб не тільки гідно пережити скруту, вижити, але й успішно виконує свою програму збереження і розвитку української літератури та культури в цілому для майбуття, в основному, за рахунок притоку в неї нових сил. Адже Полтавщина є колискою національного письменства” [3, с. 8]. Окремі літературні критики добачають у ПСЛ предтечу Асоціації українських письменників (Київ, 1997), однак принципова різниця між ними в тому, що ПСЛ тісно співпрацювала з ПОО НСПУ – звісно ж, на нових, демократичних, засадах. До неї ввійшли вже визнані літератори, члени НСПУ Ф. Гарін, М. Казидуб, В. Малик, В. Мирний, М. Миценко, Н. Фурса, В. Шкурूपій, Д. Шупта, у свою чергу – члени ПСЛ Ю. Дмитренко, Лідія Віценя, В. Карпенко, Юлія Манойленко, І. Нечитайло, Раїса Плотникова, В. Плювако, П. Ротач, А. Сазанський, П. Стороженко, В. Тарасенко, Ольга Хало, Наталія Харасайло, А. Шевченко та ін. згодом вступили до НСПУ.

У січні 2006 року головою ПСЛ обрали М. Костенка. Під крилом об’єднання нині, за традицією, і поважні літератори – додамо до вже названих ще й такі відомі імена, як Г. Антипович, Наталія Баланова, Л. Вернигора, Тамара Голобородько, О. Головка, В. Данилейко, Ганна Дениско, Тетяна Домашенко, М. Дяченко, Етері Житинська, Наталія Жовнір (Близнюченко), В. Котляр, Б. Кулик, В. Лис, М. Любивий, Людмила Нестуля, О. Печора, Олена Савченко, В. Семеняка, В. Скобельський, О. Цветов, І. Циган та ін., й натхненні, багатообіцяючі початківці.

Яскравим представленням старшого покоління ПОО НСПУ і ПСЛ стало двотомне видання “Калинове гроно” (1998, 2000, 2006) – антологія творів (поезії, прози, драматургії) полтавських літераторів ХХ століття. [4]. Невтомними дослідниками літератури рідного краю, першими літописцями її новітньої доби стали письменники, вчені, краєзнавці А. Дяченко [7], М. Костенко [6], П. Ротач [10].

У кожному районі області діють місцеві літературні об’єднання – як окремі підрозділи ПОО НСПУ й ПСЛ або ж літературні студії при газетах, бібліотеках, палацах творчості, навчальних закладах тощо; багато з них мають тривалу і славу історію, видавничий досвід. Це, зокрема, літоб’єднання імені О. Донченка при редакції газети “Лубенщина”, засноване ще 1923 року, Спілка літераторів Кременчука “Славутич” (1949), МЦ “Заспів” у ПНПУ імені В. Г. Короленка (1964) тощо. Про свою творчу роботу вони звітують

виступами перед громадськістю, літературними конкурсами, газетними публікаціями, альманахами, колективними збірниками.

Важливою віхою літературного життя регіону стало відновлення Полтавським державним (нині національним) педагогічним університетом імені В. Г. Короленка історичного часопису “Рідний край”: від 1999 року він виходить двічі на рік і щоразу пропонує читачам твори письменників-земляків – у рубриках “Поезія”, “Проза”, “Драматургія”, “Переклади”, “Дебют”, літературну критику – в “Рецензіях” тощо (див. [1]).

Із 1999 року видається альманах “Голос ветерана” однойменної літературної студії, що об’єднала поважних авторів, ветеранів війни та праці. М. Вітченко, Дар’я Горлиця (Людмила Ларіонова), І. Дичко, Тетяна Задорожня, Б. Ковтун, Марія Максименко, Б. Першиков, Ю. Рибніков, В. Судаков та багато ін. натхненно прагнуть самовиражатись у слові, бути корисними країні своєю творчістю, долучатися до формування духовних цінностей молодого покоління.

Від 2000 року надходить до читача альманах сатири і гумору “Полтавський сміхограй”, що об’єднав майже 200 дорослих і юних авторів – В. Вертій, Галина Вовченко, О. Доманицький, Галина Каранда, М. Колісник, В. Колодій, Любов Костакова, Наталія Кузьменко, І. Кулик, Е. Кухаренко, Б. Левицький, С. Лисенко, М. Нетеса, В. Слепцов, І. Моцар, А. Обриньба, А. Пахомов, В. Плювако, В. Посухов, Ю. Рибніков, Світлана Сторожівська, А. Устименко, Валентина Хоружа та ін., й започаткував дитячий проект “Сміхограйчики”.

Знаними на Полтавщині є лубенське історико-краєзнавче і літературно-мистецьке видання “Ріднокрай” (редактор О. Печора), гадяцький літературно-краєзнавчий альманах “Мистецьке гроно” (редактор О. Недовіс) та ін.: у них бачимо парості започаткованої колись Т. Нікітіним “Криниці”.

Чимало серед полтавських митців слова й таких, які не належать до жодного місцевого літоб’єднання, сповідуючи творчу свободу або ж поки що “визначаючись”. А проте і вони знаходять широкі можливості для спілкування з колегами й читачами на літературних сайтах Інтернету, доволі продуктивно публікуються. До таких, наприклад, належить яскрава, обдарована поетка-піснярка, авторка 8 книг лірики (“Мелодії сопілки” (1995), “Струни душі” (1999), “Промінь сонця” (2002), “Мінливі настрої весни” (2005), “Квітка папороті” (2005), “Сонячне коло”

(2006), “Моя Україна – це любов моя” (2008), “Запрошення до щастя” (2010)) Марія Бойко (1976); володарка глибокого слова й оригінального стилю, авторка 7 поетичних книг (“Меланхолія” (2001), “Шепіт свічки” (2002), “Вельвічія” (2003), “Присмак сутіні” (2003), “Струм” (2004), “Міць” (2005), “У злагоді з собою” (2008), численних публікацій у періодиці Світлана Залізник (1963).

Активізує літературне життя сучасної Полтавщини й підтримує високу планку якості художніх творів заснування вже за новітнього часу низки обласних премій: імені Панаса Мирного (1999), імені Леоніда Бразова (2007), імені І. П. Котляревського (2007). Письменник В. Мирний став лауреатом усіх трьох відзнак (1999, 2008, 2010). Премію імені Панаса Мирного в різні роки здобували: П. Ротач (2000), М. Казидуб, М. Костенко, В. Малик (2001), В. Семеняка, В. Тарасенко (2002), П. Мостовий (2003), Ю. Дмитренко (2004), Любов Пономаренко (2005), Валентина Нездойминога, Тетяна Дениско (2006), Є. Бутенко (2007), І. Нечитайло, Ванда Лис (2008), Наталія Баклай (2009), Марія Бойко, М. Булах (2010); імені Л. Бразова – А. Гальченко, М. Костенко, А. Дяченко, Лариса Хоролець (2007), В. Котляр, Раїса Плотникова (2008), Лідія Віценя, Наталія Коломієць, І. Нечитайло, В. Посуха (2009); імені І. П. Котляревського – В. Тарасенко (2008), Олена Гаран, Ольга Хало (2009), І. Басараб, Інна Дідик (Снарська) (2010) та ін.

Плодоносить полтавська земля і творчою молоддю. “Полтавські джерела” в останнє десятиліття благословили у світ перші літературні набутки Тетяни Бондар, Ірини Борт, Мирослави Войтенко, Олени Гаран, Юлії Дейнеги, Ірини Денисенко, Світлани Загребі, Олени Задорожної, Назара Заторського, Тетяни Землякової, Надії Калениченко, Вікторії Кіченко, Сергія Козлова, Наталії Кузьменко, Вікторії Кулініч, Олександра Лаврентьєва, Миколи Леоновича, Ірини Макаренко, Юлії Манойленко, Владислава Могилата, Євгенії Найчук, Сергія Осоки, Владислави Платонові, Галини Пустовгар, Олександра Пушка, Аліни Савченко, Марини Свалової, Аліни Свічкарь, Сергія Супрунця, Наталії Трикаш, Катерини Туз, Наталки Федоренко, Світлани Шкреби та ін. (збірники й альманахи “Болотні вогні” (Полтава, 2002, Київ, 2004), “Поетичні зорі – 2004” (Полтава, 2005), “Собори душ своїх бережить” (2007), “Острови” (Полтава, 2007, 2008, 2010)). Юлія Манойленко нині авторка трьох збірок поезії: “Наречена вітру”

(2002), “Синьооке сонце живокосту” (2004), “На околиці білих пелюсток” (2008); Олена Гаран – двох поетичних книг: “Солом’яний кінь” (2002), “Непрочитані сни” (2002); першу збірку видали С. Осока – “Сьома сніжинка січня” (2002), М. Леонович – “Агон” (2004), Євгенія Найчук – “Життя ожини” (2006), Вікторія Кіченко – “Заповідник душі” (2008), Наталія Трикаш – “Вертикаль” (2009) та ін.

Тісно співпрацює з “Полтавськими джерелами” МЦ “Заспів” ПНПУ імені В. Г. Короленка, який презентував літературний альманах “Поетичні студії – 2008”, на сторінках його оприлюднивши понад 30 імен талановитих студентів: це Анна Бровко, Олена Буряк, Діана Васюта, Катерина Гаркот, Катерина Гладка, Ірина Гредасова, Марина Гузікова, Ірина Денисовець, Ірина Домненко, Юрій Іванов, Руслан Каднай, Валентина Кацай, Оксана Книжка, Ірина Костюченко, Яна Кримпоха та ін. Деякі з них, зокрема Олена Буряк, Ірина Гредасова, Катерина Малахута, Маргарита Олійник-Локай, також видали свої перші збірки.

Особливе місце в становленні молодих літературних талантів Полтавщини, як і всієї України, посідають літературні конкурси: крім місцевих (“Голоси Енеєвих нащадків” (2003), “Поетичні зорі” (2004), “Собори душ свої бережить” (2007) тощо), – всеукраїнські (“Смолоскип” (1993), “Коронація слова” (2000)), міжнародні (“Гранослов” (1991)), конкурси різноманітних електронних форумів, до яких особливо охоча молодь і через які пройшли майже всі сучасні полтавські 25–35-річні автори, ставши дипломантами, переможцями (Олена Гаран, Олена Гуленко, Марина Єщенко, Надія Калениченко, М. Леонович, Євгенія Люба, Марина Назаренко (Кононенко), О. Міщенко, С. Осока, Галина Пустовгар, О. Ганзенко, ін.).

Полтавське коріння і в багатьох новітніх українських письменників, котрі мешкають нині за межами області або й України, як-от поет, прозаїк, публіцист, номінант “Книжки року”, переможець “Коронації слова” Тарас Антипович (1978) – книги “Мізерія” (2007), “Тіло і доля” (2008), “Лох” (2009), “Хронос” (2011); прозаїк і публіцист, координатор журі премії Книга року ВВС Світлана Пиркало (1976) – книги “Перший словник українського молодіжного сленгу” (1998), “Зелена Маргарита” (2000), “Без Табу про «Без Табу»”, написана спільно з Миколою Вереснем і Тетяною Ворожко (2002), “Не думай про червоне” (2004), “Авторська колонка” – у співавторстві

з Андрієм Бондарем, Віталієм Жежерою, Миколою Рябчуком, Вікторією Стах (2007), “Кухня егоїста” (2007) та ін.; поетка, прозаїк, драматург, лауреатка конкурсів “Смолоскип”, “Старт”, “Коронація слова”, “Єврокон-2008” Марина Соколян (1979) – книги “Цурпалки” (2003), “Кодло” (2003), “Балада для Кривої Варги” (2005), “Ковдра сновиди” (2005), “Сторонні в домі” (2006), “Херем” (2007), “Новендіалія” (2008), “Вежі та підземелля” (2008) та ін.; прозаїк, єдиний лауреат Малої Шевченківської премії України (1997), член НСПУ та АУП Олесь Ульяненко (1962–2010) – повісті й романи “Сталінка” (1994, 2000), “Зимова повість” (1994), “Вогненне око” (1997), “Богемна рапсодія” (1999), “Син тіні” (2002), “Знак Савоафа” (2003), “Дофін сатани” (2003), “Хрест на Сатурні” (2004), “Квіти Содому” (2005), “Серафима” (2007), “Жінка його мрії” (2009), “Там, де південь” (2010), низка оповідань, есеїв; ін. Виразно вписалася в сучасний контекст української пригодницько-фантастичної прози лауреатка літературного конкурсу “Золотий Бабай” (1999), дипломантка “Коронації слова” (2004, 2009) кременчужанка Наталія Лапіна (пише в співавторстві із сестрою-черкашанкою Світланою Горбань) – повісті й романи “Апокриф” (1995), “Тисячолітній Кременчук” (2001), “Фатальна помилка магів” (2002), “Ловці чарівного вітру” (2003), “Увертюра” (2004), “Якщо подолаєш прокляття” (2006), оригінальні епічні мініатюри, вірші, статті.

Сучасний літературний процес Полтавщини культивують представники кількох мистецьких поколінь, та основну його тональність наприкінці ХХ століття задали “діти війни й повоевня”. Безумовними лідерами стали тоді М. Казидуб (письменник, журналіст, автор 16 книг, а зокрема “Світлість” (1987), “Дощі серед пустелі” (1992), “Трилисники” (1992), “Любов веде крізь хуртовини” (1993), “10 поем” (1996), повісті “Начальник ПСО” (1996)); Т. Нікітін (письменник, журналіст, автор 4 книг, зокрема “Обеліски пам’яті” (1986), “...І стежки праслов’янська в’язь” (1989), “Крик чибіса” (1994)); Ю. Дмитренко (письменник, журналіст, автор понад 50 книг – циклу з 26 історичних романів “Український вузол” (1999–2003), історичних нарисів, детективів, дитячих творів, поетичних збірок тощо). Обійнявши своєю творчістю всю жанрову палітру лірики, але з виразно домінуючим громадянським мотивом, вони прямували до глибоких філософських поем або ж творів про УПА, аналітично осягали іс-

торію та сучасність, віднаходячи нові форми, ритми, змістові пласти й горизонти. До цього покоління відносимо А. Сазанського, Ольгу Хало, Лідію Віценю, О. Кацаю, В. Шкурупія, О. Галіцина, Раїсу Плотникову, В. Плювака, Любов Пономаренко, Наталію Харасайло, Віру Казидуб (Кулик), Наталію Баклай, В. Семеняку та ін. Наскрізна в їхніх творах нитка болю і добротворення, симоненківського стибу ліричні герої, тютюнниківські проблеми морального вибору, неперехідна шевченківська традиція “пошуку правди” – це вияв глибокого знання життя народу, його проблем, прагнення докопуватися до істини, словом утверджувати нове мислення і буття нації, зумовлений у багатьох літераторів саме журналістським професійним досвідом. В естетично-стильовому вимірі їхня творчість – це пошук між реалізмом і модернізмом, відкритість до оновлення, але і вкоріненість у традиції (фольклорну, національно-літературну).

Наступне покоління, народжене в 60–70-х рр. минулого століття, умовно назвімо “дітьми застою”. В художньому творенні воно переважно модерне – особливе за самовираженням, нервово, напружене, радикальне, конфліктне, безкомпромісне. Запліднена геном свободи, ця мистецька паросль не вживається в “тісних рямцях” – тоталітарного суспільства, села чи провінції, міщанської родини, обтяжливих стосунків, навіть релігійних догм; бунтує проти всього, що обмежує її свободу, при цьому почуваючись частиною соціуму, відповідальною за його долю. Ідеї жертвовності, виклику, надмірна експресивність, критицизм, а водночас логічна відточеність і вишуканість слова, версифікаційна вправність, багата поетика – на цих шальках терезів формувалася нова гармонія, нова формула краси, нова культура, людина, цивілізація. Роль модерного реформатора в новітній полтавській літературі виконували Наталка Фурса (авторка збірок віршів “Окрик” (1993), “Дар Любові” (1997), “Страсті по Страті” (2001), “Необлітане небо” (2002), “Нічого, крім повторень” (2004)), на межі ХХ–ХХІ століть привертаючи до цієї естетики вихованців літоб’єднання “Полтавські джерела”, котрим тоді керувала, й таким чином формуючи школу; Світлана Залізняк, яка повернулася на рідну Полтавщину 1996 року й одразу подарувала читачам кілька поетичних збірок, а ще багато спілкується з поетичною молоддю, розвиваючи смак і майстерність юних літераторів; значною мірою й О. Міщенко,

В. Єйсмонт, Олена Гаран, Юлія Манойленко та ін. О. Ульяненко своїми “чорними романами” намагався робити щеплення проти зла, суспільної деморалізації й деградації людини, викликати спротив до брутальної реальності, загрузши у якій, не відчуваєш її пекельного смраду. Значення цього літературного покоління в тому, що, обстоюючи право на індивідуальність, актуалізуючи розум і творчий потенціал людини, говорячи про волю й відповідальність, моральні максими, письменники вказували нації шлях “угору”, чимдалі від прірви небуття.

Й нарешті покоління “*дітей перебудови й незалежної України*”, найбільш сучасне і самототожне, в якого немає досвіду “вчорашньої історії”, залежності від чужих ідеалів, яке саме творить своє життя і своє мистецтво. Воно живе у світі, про який не тільки мріяли, а й поступово вибудовували попередні покоління, а отже, має міцний фундамент, з якого впевнено стартує. Його стилістика – постмодерна, багатогранна в своєму естетичному вимірі, толерантно-стримана, іронічна; ідейно-змістові горизонти далекі від ідеології, об’єктивізму, детермінізму: це – світ вічних цінностей, фантазії, слова, суб’єкта. Воно вельми інтелектуальне, самовимогливе, але подеколи інертне, малопродуктивне, комунікативно “загерметизоване”. Та цього не слід боятися – просто змінюється уявлення про митця і творчість: це не месія нації, борець-поводир, а геній, її ментальна квінтесенція, духовна концентрація, її дзеркало. Тож, вирізняючи з молодшого покоління полтавських авторів Тетяну Александрову, Юлію Дейнегу, Світлану Загребу, Олену Задорожну, В. Могилата, Євгенію Найчук, С. Осоку, Галину Пустовгар, Олександра Пушка, Наталію Трикаш та ін., нагадаємо слова класика літератури рідного краю М. Костенка: “Молодій генерації вже ніщо не заважає творити справжню літературу – крім духовного наповнення власної особистості” [5, с. 59]. Посправжньому талановита людина не може не жити насиченим духовним життям, і молоді письменники мусять про це пам’ятати.

У цілому можемо стверджувати, що літературний процес Полтавщини поступово, але наполегливо звільняється від архаїчного “заповідально-селянського”, як визначають дослідники [8, с. 192], дискурсу, іде в ногу з часом і нині осягає його постмодерністичні виміри. Дедалі активніше він послуговується новітнім українським літературним мовленням, водночас виявляючи неабиякий інтерес

до світової літератури, охоту до перекладацтва. У ньому відроджуються літературні контакти (творчі зустрічі, спільні виступи і видання) міжрегіонального й міжнародного характеру, як-от Київ–Полтава–Харків, Львів–Київ–Полтава, Україна–Росія, Україна–Німеччина тощо, відкриваються мистецькі кав’ярні, починають конкурувати видавництва, часописи, з’являються якісні тексти й освічені читачі.

Література

1. Альманах Полтавського державного педагогічного університету “Рідний край”: Систематичний покажчик змісту. 1999–2009 / Укладання і передмова Галини Білик. – Видання 2-е, доповнене. – Полтава: ПП Шевченко Р. В., 2009. – 120 с.
2. Дяченко А. М. Перший ювілей ПСЛ // Дяченко А. М. Хвалю й сварю, кого люблю: Вибрані критичні статті, рецензії, спогади, біографічні нариси і замальовки про полтавських письменників другої половини ХХ століття: У 2 т. – Т. 1. / А. М. Дяченко. – Полтава: Астрей, 2005. – С. 27–30.
3. Дяченко А. М. Полтавська спілка літераторів і літературний процес 90-х років // Літератори Полтавщини: Довідник. – Вип. 3 [упорядник і автор вст. ст. Анатолій Дяченко]. – Полтава: Полтавський літератор, 1996. – С. 3–8.
4. Калинове гроно. Антологія поезії полтавських літераторів ХХ століття. – Т. 1. [за ред. М. В. Костенка, Ю. М. Дмитренка, А. М. Дяченка та ін.]. – Полтава: Полтавський літератор, 1998. – 488 с.; Калинове гроно. Антологія прози і драматургії полтавських літераторів ХХ століття. – Т. 2. – У 2-х кн. [за ред. М. В. Костенка, Ю. М. Дмитренка, А. М. Дяченка та ін.]. – Полтава: Полтавський літератор, 2006. – 496 с.; 496 с.
5. Костенко М. ...І вимолимо в Бога рідне слово. Полтавці в українському літературному контексті ХХ століття. Стаття перша / М. В. Костенко // Калинове гроно. Антологія поезії полтавських літераторів ХХ століття. – Т. 1. [за ред. М. В. Костенка, Ю. М. Дмитренка, А. М. Дяченка та ін.]. – Полтава: Полтавський літератор, 1998. – С. 3–56.
6. Костенко М. В. ...І вимолимо в Бога рідне слово: Полтавці в українському літературному контексті ХХ століття / М. В. Костенко. – Полтава: Полтавський літератор, 1999. – 175 с.; Костенко М. В. Полтавська плеяда / М. В. Костенко. – Глобине: “Поліграфсервіс”, 2000. – 152 с.; Костенко М. В. “Синє яблуко” рідної літератури. Орнаментальне бароко у прозі Любові Пономаренко / М. В. Костенко. – Полтава: Полтавський літератор, 2004. – 104 с.; Костенко М. В. Над темним хлібом душі. Пошук. Критика. Есе / М. В. Костенко. – Полтава: Полтавський літератор. – 2009. – 496 с.; Костенко М. В. Що на роду написано. – Полтава: Полтавський літератор. – 2009. – 596 с.
7. Літератори Полтавщини: Довідник. – Вип. 1 [упорядник і автор вст. ст. Анатолій Дяченко].

– Полтава: ІВА “Астрєя”, 1991. – 64 с.; Літератори Полтавщини: Довідник. – Вип. 2 [упорядник і автор вст. ст. Анатолій Дяченко]. – Полтава: ІВА “Астрєя”, 1992. – 32 с.; Літератори Полтавщини: Довідник. – Вип. 3 [упорядник і автор вст. ст. Анатолій Дяченко]. – Полтава: “Полтавський літератор”, 1996. – 48 с.; Буряк І. Д. Детективний жанр на Полтавщині: критичний огляд видань та публікацій пригодницького жанру полтавських літераторів / І. Д. Буряк, А. М. Дяченко. – Кобеляки: Кобеляки, 1997. – 144 с.; Дяченко А. М. Невідомий Юрій Дмитренко... Він же – Максим Думич: Бібліографічний нарис / А. М. Дяченко. – Полтава: Полтава, 2001. – 48 с.; Дяченко А. М. Якщо ти людина...: До літературних портретів полтавських поетів і прозаїків другої половини ХХ століття. – Полтава: Астрєя, 2000. – 58 с.; Дяченко А. М. Хвалю й сварю, кого люблю: Вибрані критичні статті, рецензії, спогади, біографічні нариси і замальовки про полтавських письменників другої половини ХХ століття: У 2 т. / А. М. Дяченко. – Полтава: Астрєя, 2005–2006. – 176 с.; 234 с.

8. Мелешко В. А. Літературна Полтавщина: від давнини і до сьогодні / В. А. Мелешко // Обласні організації Національної спілки письменників України. – К.: Український письменник, 2006. – С. 183–196.

9. Письменники Полтавщини: Довідник; [відп. ред. А. М. Дяченко]. – Полтава, 1990. – 32 с.

10. Ротач П. П. Колоски з літературної ниви: Короткий літературний календар Полтавщини / П. П. Ротач. – Полтава: Полтавський літератор, 1999. – 558 с.; Ротач П. П. Рядки за рядками, літа

за літами...: Про те, що було дороге й незабутнє: Літературне краєзнавство, бібліографія, історія книги, літературознавство, поезія, спогади, автографи, фольклор, родинний архів / П. П. Ротач. – Полтава: Верстка, 2005.

11. Статут Полтавської спілки літераторів // Літератори Полтавщини: Довідник. – Вип. 1 [упорядник і автор вст. ст. Анатолій Дяченко]. – Полтава: ІВА “Астрєя”, 1991. – 64 с.

Halyna Bilyk

THE CONTEMPORARY LITERARY PROCESS IN POLTAVA REGION

The article presents the subjects of the literary process of Poltava region during last decades, defines the generations of writers and the main trends of artistic development.

Keywords: *literature of Poltava region, modern literary process, regional literaru studies.*

Галина Билык

СОВРЕМЕННЫЙ ЛИТЕРАТУРНЫЙ ПРОЦЕСС ПОЛТАВЩИНЫ

Статья представляет субъекты литературного процесса Полтавщины последних десятилетий, определяет писательские поколения и основные тенденции художественного развития.

Ключевые слова: *литературная Полтавщина, современный литературный процесс, литературное краеведение.*

Надійшла до редакції 30.09.2011 р.

ПРЕЗЕНТУЄМО НОВЕ ВИДАННЯ

М. К. Наєнко

ТЕОРІЯ І ЛІТ-ТВОРЧІСТЬ

50-ліття
теоретичної кафедри плюс...

Наєнко М. К. Теорія і літ-творчість: 50-ліття теоретичної кафедри плюс...: [Наук.-попул. нарис] / М. К. Наєнко. – К.: Логос, 2011. – 160 с., іл.

Книга пропонує погляд літератора й журналіста на діяльність кафедри теорії літератури Київського національного університету імені Тараса Шевченка за 50-річний період її існування. Автор спирається на багатий фактичний матеріал, який доповнює власними міркуваннями про теорію літератури й особливості її розвитку в різний час, коментує причини появи в назві кафедри уточнень-“плюс”: – і літератур народів СРСР, – і наукової критики, – і компаративістики, – і літературної творчості. Водночас знаний учений розмислює про філологічну освіту загалом, акцентує окремі штрихи з історії становлення і проблемного функціонування філології в університеті.

Для науковців, молодих учених, студентів.